

Rikkaus lisääntyy jakamalla

Tavoitteet vuosille 2010–2015

Hyväksytty Vasemmistoliiton 6. puoluekokouksessa 20.6.2010 Jyväskylässä

vasemmisto

RIKKAUTTA JOLLA ON ARVOA

Tulevaisuus on meidän

Vasemmistoliitto on punavihreä vasemmistopuolue, uudenaikainen työväenpuolue, joka tavoittelee oikeudenmukaista, tasa-arvoista ja vapaata yhteiskuntaa, jossa ihmiset ja ympäristö ovat etusijalla. Vasemmistoliitto jatkaa työväenliikkeen suurta kertomusta, jossa me yhdessä olemme tekemässä muutosta.

Vasemmisto tukee ihmisten omia kamppailuja paremman yhteiskunnan ja elämän puolesta. Näillä tarkoitetaan sekä yhteiskunnallisia liikkeitä että pieniä jokapäiväisiä tekoja esimerkiksi mielekkäämpien töiden löytämiseksi tai paremman palkan ja sopivamman asunnon saamiseksi.

Kaikkien pitää voida tuntea olevansa yhteiskunnan täysivaltaisia jäseniä. Jakamaton ihmisarvo kuuluu kaikille ikään, sukupuoleen, etniseen taustaan, seksuaaliseen suuntautumiseen, elämäntapoihin, luokkaan tai kieleen katsomatta. On kunnioitettava erilaisia tapoja elää ja mahdollistettava jokaiselle sujuva arki. Terveystieteiden, koulutus, sivistys, kulttuuri ja hoiva kuuluvat jokaiselle.

Haluamme rakentaa uuden ekologisesti kestävästä hyvinvointivaltion, joka tarjoaa kaikille yhtäläiset mahdollisuudet osallistua päätöksentekoon ja huolehtia itsestään ja toisistaan.

Uuden ekologisesti kestävästä hyvinvointivaltion rakentaminen on täysin mahdollista. Tarvitaan uutta ihmisten ja luonnon hyvinvointiin keskittyvää politiikkaa, jossa ei nosteta käsiä pystyyn markkinoiden edessä, vaan toteutetaan konkreettisia parannuksia ihmisten elämään. Uusi politiikka vaatii toteutuakseen vahvaa kansalaistoimintaa ja laajaa yhteistyötä.

Vasemmistoliitto esittää tässä ohjelmassa toimenpiteitä, joilla luodaan parempaa Suomea ja maailmaa seuraavan viiden vuoden aikana. Pääomien intressien sijasta uuden politiikan lähtökohdaksi on aito demokratia sekä ihmisten ja ympäristön todellinen hyvinvointi. Me haluamme olla tiennäyttäjiä toisenlaisen maailman rakentamisessa.

Vasemmisto haastaa kapitalismin

Suomi nousi lyhyessä ajassa sodan jälkeen yhdestä Euroopan köyhimmistä yhdeksi maailman rikkaimmaksi maaksi rakentamalla tasa-arvoista pohjoismaista hyvinvointivaltiota. Suomi saavutti korkean materiaalsen elintason työväenliikkeen ja ay-liikkeen ansiosta. Hyvinvointivaltio saavutti kansalaisten laajan tuen, mutta viimeisten kahdenkymmenen vuoden aikana oikeisto on purkanut saavutettua hyvinvointia.

Tulo-, varallisuus- ja terveyserot ovat kasvaneet ennätysvauhtia ja terveys- sekä hoivapalveluiden saatavuus on muuttunut yhä enemmän tuloista riippuvaiseksi. Työelämä on muuttunut epävarmaksi. Vuokra-, patkä- ja silpputyöt ovat monilla aloilla korvanneet vakaan ja riittävän toimeentulon turvaavat työsuhteet. Köyhien

määrä on lisääntynyt. Suuryritysten omistajat ja ylin johto ovat kasanneet itselleen yhä suuremman osan työntekijöiden työn tuloksesta.

Ihmiset on vapautettava kasvavasta epävarmuudesta elämään, jossa toimeentulo on turvattu ja elämänlaatua parannetaan laadukkailla palveluilla ja riittävällä vapaa-ajalla.

Vaikka eliniän piteneminen on seurausta hyvinvoinnin kasvusta, aiheuttaa väestön ikääntyminen tulevien vuosikymmenten aikana suuren yhteiskunnallisen rakennemuutoksen. Vanhusten pitää saada arvokas ja inhimillinen hoiva ja nuorten pitää voida luottaa tulevaisuuteensa.

Ikärakenteen muutos on otettava huomioon kaikkialla aina kaavoituksesta palveluihin ja työelämään. Eläkkeelle pääsyn vaikeuttaminen ei ole ratkaisu rakennemuutokseen. Todellinen "kestävyysvaje" syntyy syrjäytetyistä nuorista, jotka eivät pääse kiinni työelämään, sekä huonosta työelämän laadusta, joka sysää työkäisiä ihmisiä työkyvyttöömiksi.

Suomessa on otettava oppia 1990-luvun laman seurauksista. Syrjäytyminen on paitsi inhimillinen myös taloudellinen katastrofi. Valtion tulee omilla toimillaan varmistaa työpaikka mahdollisimman monelle. Myös yritysten työllistämis- ja yhteiskuntavastuuta on lisättävä.

Kapitalistinen talousjärjestelmä tuottaa kriisejä yhä kiihtyvällä tahdilla. Nykyisen maailmanlaajuisen finanssikriisin seurauksena Suomen kansantuote laski vuonna 2009 enemmän kuin koskaan sitten kansalaissodan. Ellei politiikan suuntaa muuteta, odotettavissa on entistäkin korkeampi työttömien ja syrjäytettyjen määrä. Jotta työtä riittää sitä haluaville, tarvitaan poikkeuksellisia keinoja, esimerkiksi työn jakamista työaikaa lyhentämällä.

Korkea talouskasvu on siirtynyt nopeasti kehittyviin maihin, kuten Kiinaan ja Intiaan. Suomi ja Eurooppa eivät voi lähteä kilpailemaan näiden maiden kanssa siitä, kuka myy työntekijänsä ja luonnonvaransa halvimmalla. Koko maailman yhteinen etu on vastustaa suurpääomien ehdoilla käytävää kilpailua ja turvata työntekijöille kaikkialla inhimilliset työolot ja palkat.

Massatyöttömyys, ilmastonmuutos ja maailmanlaajuisen rahamarkkinoiden sekä tuotannon muutokset edellyttävät materiaalisen talouskasvun ja kapitalismin oppien hylkäämistä. Olisi vastuutonta yrittää rakentaa tulevaisuus menneisyyden ehdoilla.

On myös huomattava, että teollisuusmaissa hyvinvointi ja onnellisuus eivät ole enää lisääntyneet kansantuotteen kasvun seurauksena.

1. Talous ja ympäristö

Maailmantalous kestäväälle pohjalle

Finanssikriisi toi maailman nykyisen talousjärjestelmän heikkouden esiin. Syyllisiä on turha hakea yksin järjestelmää hyväksikäyttäneistä yksittäisistä pankkiireista; valvonnan ja sääntelyn puute yhdistettynä kasvottomaan yhä suurempia tuottoja vaativaan pääomaan johti väistämättömään lopputulokseen. On luotava uusi kansainvälinen talousjärjestelmä mahdollistamaan kestävä hyvinvoinnin rakentaminen.

On turvattava markkinoiden läpinäkyvyys ja hallittavuus poistamalla toimintamahdollisuudet niin sanotuilta pankkisalaisuusalueilta eli veroparatiiseilta. Veroparatiisien avulla pyöritetään kansainvälistä rikollisuutta ja talouskriisejä aiheuttavaa keinottelua. Rehellisesti toimivien yritysten ja palveluja tarjoavien valtioiden pitää saada toimia ilman veroparatiisien uhkaa. Veroparatiisit on suljettava tarvittaessa taloudellisin pakottein.

Köyhien riistäminen kauppapolitiikalla on lopetettava. Kehitysavulla ei saada aikaan todellista muutosta, mikäli epäreiluja kaupan ja talouden rakenteita ei muuteta demokraattisiksi.

Kehitysyhteistyön tuloksellisuutta on parannettava vahvistamalla köyhien maiden omaa valtaa ja vastuuta omasta kehityksestään, avunantajien välistä koordinaatiota sekä naisten, lasten, vammaisten ja muiden haavoittuvien ryhmien huomioimista kaikessa työssä. Avustajamaiden omista lähtökohdista annettu apu johtaa helposti epäonnistumisiin.

Uusimmat ruoka- ja nälkäkriisit liittyvät suoraan siihen, että ilmastokriisiä yritetään ratkaista tuottamalla vain lisää kapitalistista kasvua. Biopolttoaineiden raaka-aineiden ja sellun tuotanto köyhissä maissa ekologisesti tuhoisilla monokulttuuripelloilla vie pienviljelijöiden elinedellytykset ja aiheuttaa nälkää, köyhyyttä ja konflikteja eri puolilla maailmaa.

Maanviljelijöiden oikeudet omaan maahan vaarantuvat entisestään. Hiilidioksidipäästöt kasvavat, kun metsää kaadetaan ja kuljetukset lisääntyvät. Suomalaiset työläiset menettävät työnsä. Toimeentulo ja varallisuus jakautuvat maailmassa eriarvoisesti naisten ja miesten kesken.

Maailman köyhistä 70 % on naisia ja maailmantalouden kriisien seurauksista kärsivät pahiten kehitysmaiden ja useiden alkuperäiskansojen naiset. Uusliberalistiset talousopit ovat tuoneet paineen julkisen sektorin karsimiseen, mikä heikentää myös naisten asemaa kaikkialla maailmassa.

- Suomen pitää siirtyä jarruttajasta edelläkävijöiden joukkoon veroparatiisien vastaisessa taistelussa, pääomaliikkeiden rajoittamisessa ja ylikansallisten verojärjestelmien luomisessa.
- Yleinen rahoitusmarkkinaveron on otettava käyttöön. Rahoitusmarkkinaveron tulee olla rakenteeltaan keinottelua vähentävä. Ei riitä, että sillä kerätään varoja.

- Yrityksiltä pitää edellyttää yhtiörakenteensa maakohtaisen kirjanpidon julkistamista, jotta yritysten, valtioiden ja veroparatiisien väliset rahavirratt tulevat ilmi.
- Suomen on vaadittava kansainvälisiä rahoituslaitoksia luopumaan demokraattista sääntelyä ja ihmisoikeuksia murentavista lainaehdoista.
- Hyvinvointivaltion rahoitus pohjaa tuhoava verokilpailu on saatava kuriin. Tämän pitää kuulua Suomen EU-politiikan kärkitavoitteisiin.
- Jättipankit on pilkottava osiin.
- Kehitysyhteistyörahoitus on nostettava yhteen prosenttiin bruttokansantulosta vuoteen 2015 mennessä.
- Kehitysyhteistyöpolitiikalla on tärkeää tukea tyttöjen ja naisten koulutusta, toimeentuloa ja tasa-arvoa. On varmistettava kehitysyhteistyöpolitiikan arviointi ja suunnittelu sukupuolten tasa-arvon näkökulmasta.
- Ruokaturvan ja pienviljelijöiden toimeentulon varmistamiseksi ruuantuotannossa on alettava tukea ja suosia lähituotantoa ja reilun kaupan periaatteita kaikkialla maailmassa.
- Suomalaisyritysten ja valtion omistamien yritysten eettistä ja ekologista vastuullisuutta on lisättävä sanktioin ja julkisten hankintojen seurannan kautta.

Talous ihmisiä varten

Ihmisten on voitava luottaa talousjärjestelmään. Suomen ja koko maailman talous saadaan kestäväälle pohjalle ainoastaan laittamalla harmaa talous, veronkierto ja talousrikollisuus kuriin. Siten turvataan myös reilusti toimivien pienten yritysten toimintaedellytykset.

Tuottavuuden kasvun rajat on ohitettu, kun vanhainkodeissa ei ehditä ruokkia vanhuksia, eikä kouluissa ehditä keskittyä lapsiin yksilöinä, tai kun pienituloinen työntekijä tai yrittäjä joutuu tekemään ylipitkiä päiviä saadakseen riittävän toimeentulon. Tuottavuuden määrittelyä on muutettava määrällisistä laadullisiin mittareihin, jotka huomioivat kokonaisvaltaiset yhteiskunnalliset vaikutukset ja ottavat huomioon pääosin naisten tekemän palkattoman ja matalapalkkaisen hoivatyön tuottaman lisäarvon.

Valtiolla pitää olla omia yhtiöitä estämässä yksilöille ja yhteiskunnalle kalliiksi tulevia kartelleja ja monopoleja. Julkisen palvelun avainalat tulee järjestää valtion ja kuntien itsensä toimesta. Esimerkiksi raideliikenne sekä sähkö ja vesi kuuluvat kaikille, eikä niitä saa jättää markkinoiden armoille. Voiton tavoittelun logiikka ei sovellu julkiseen palvelutuotantoon.

Suomen vaurastumisen historian opetuksen mukaisesti tulee aloittaa uusi teollisuus- ja innovaatiopolitiikka tukemalla uusien toimialojen nousua valtion omalla yritystoiminnalla.

Koska pankeille on annettu valta luoda rahaa ja nyky-yhteiskunnassa pankkitili on välttämättömyys, voidaan pankeilta vaatia poikkeuksellista yhteiskunnallista vastuunkantoa.

Postipankin myötä pankkijärjestelmästäme poistui valtion omistama yleishyödyllinen julkisen palvelun pankki. Valtion omistama "kansanpankki" on syytä palauttaa pankkijärjestelmäme osaksi. Tätä puoltaa muun muassa palvelumaksujen kohtuullisena pitäminen.

Kaiken pankkitoiminnan pelisääntöjä ja valvontaa tulee päivittää siten, ettei rahoitusmarkkinoiden ahne voittojen tai markkinaosuuksien tavoittelu pääse aiheuttamaan kaikille kalliiksi tulevia kansantalouden kriisejä.

- Harmaan talouden ja veronkierron estämiseen on suunnattava viranomaisresursseja huomattavasti nykyistä enemmän.
- Hallintarekisterit on avattava. Suomen omat veroparatiisirakenteet pitää purkaa.
- Valtionyhtiöitä ei saa myydä. Omistuksia pitää laajentaa avainaloilla.
- Valtionyhtiöiden johdolle ei pidä luoda erillisiä palkitsemisjärjestelmiä.
- Verovaroin ei pidä hankkia tuotteita, joiden tuotannossa on käytetty lapsityövoimaa, loukattu työntekijöiden oikeuksia tai tuhottu luontoa. Myös kuluttajien mahdollisuuksia valvoa näitä asioita on vahvistettava.
- Suomeen tulee perustaa voittoa tekemätön kansanpankki, joka vakauttaa rahamarkkinoita sekä tarjoaa turvallista ja oikeudenmukaista palvelua ihmisille ja pienyrityksille.
- Päätöksenteko tulee perustaa hyvinvoinnin kannalta bruttokansantuloa oleellisempiin mittareihin, kuten GPI (Genuine Progress Indicator).
- Yhtiöiden hallitukseen on säädettävä lakisääteiset sukupuolikiintiöt.

Verotus oikeudenmukaiseksi

Vasemmistoliitto vaatii verotuksen kokonaisuudistusta tuloerojen vähentämiseksi sekä veropohjan laajentamista palveluiden ja perusturvan rahoittamiseksi. Palkansaajien, työttömien ja eläkeläisten syrjiminen pääomatuloilla elävien hyväksi on lopetettava ja pääomatulojen verotus on nostettava muiden tulojen verotuksen tasolle.

Kaiken tuloverotuksen on oltava progressiivista, jolloin verot eivät ole kohtuuttoman suuria kenellekään, vaan kasvavat maksukyvyn mukaan. Ympäristöverotuksella tulee ohjata tuotantoa ja kuluttamista kestävämpään suuntaan.

Suuria perintöjä verottamalla tuetaan pienten ja keskisuurten yritysten toimintaedellytyksiä, yrittäjyyttä ja innovatiivista uutta elinkeinotoimintaa. Perintöverolla tasoitetaan yksilöiden ja yhteisöjen taloudellisen menestymisen mahdollisuuksia ja luodaan uutta dynamiikkaa.

- Alle 10 000 euron vuositulojen pitää olla verottomia kaikille itsensä työllistävästä palkan- ja etuisuuksien saajiin. Kunnallisverotuksessa tehtävää perusvähennystä on nostettava.
- Pääomatuloja tulee verottaa progressiivisesti osana tuloverotusta.
- Listaamattomien yritysten omistajien osinkotulojen verovapaudesta pitää luopua.

- Kaikkein rikkaimpien maksama varallisuusvero on palautettava progressiivisena.
- Arvonlisäveron kokonaistasoa ei pidä nostaa.
- On luotava kulutusta ohjaava alv-järjestelmä, joka suosii joukkoliikennettä, työllistäviä palveluita sekä luomutuotantoa materiaalin kustannuksella. EU:n jäsenvaltioiden mahdollisuuksia säätää erilaisia alv-tasoja on lisättävä.
- Suurten perintöjen ja lahjojen verotusta tulee korottaa. Perintöveron maksuaikaa tulee pidentää.
- Pienyrityksiä suhteessa suuriin suosinut yritysten maksama Kela-maksu tulee palauttaa.

Ympäristöä ei saa alistaa voitontavoittelulle - kestävä kehitys vaatii kestäviä yhteiskuntarakenteita

Elinympäristömme uhkaa tuhoutua. Esimerkiksi ilmastonmuutos on hälyttävä maailmanlaajuinen ongelma. Suomen ja Euroopan unionin tulee sitoutua ilmastotieteen edellyttämiin päästövähennyksiin ja vaatia samaa muilta.

Päästövähennykset tulee tehdä tehokkailla ja tasapuolisilla keinoilla, kuten hiiliveroilla. Euroopan unionin tulee ottaa käyttöön hiilitullit, joilla estetään hiilivuoto sekä saadaan unionin ulkopuoliset maat toteuttamaan päästövähennyksiä. Hiilitullit pitää toteuttaa siten, että niillä luodaan köyhiin maihin kestävä kehitys, eikä vaikeuteta näiden maiden tilannetta entisestään.

Köyhät maat tarvitsevat tukea teollisuusmailta ilmastonmuutoksen hillitsemisessä ja siihen sopeutumisessa. Ilmastonmuutos on aiheutunut teollisuusmaiden päästöistä. Siksi köyhimmillä ihmisillä on oikeus ponnistella ylös köyhyydestä, eikä heidän päästöjään voida leikata tai rajoittaa nykytasolle.

Suomen tulee torjua sellaiset mekanismit, jotka johtaisivat uusiin ympäristöongelmiin ja luonnon monimuotoisuuden tuhoamiseen kuten sademetsien korvaamiseen puupelloilla, metsäkatoon, aavikoitumiseen ja epäterveeseen päästöbisnekseen. Päästökauppa ei saa johtaa päästövähennysten kiertämiseen, erilaisiin keinottelumekanismeihin ja uuteen talouskuplaan.

Energiankulutusta on vähennettävä merkittävästi. On irtauduttava hiilipohjaisista energiamuodoista ja siirryttävä uusiutuviin energialähteisiin. Vasemmistoliitto pyrkii kohti työllistävää hajautettua energiantuotantoa ja haluaa vahvistaa paikallisen energiantuotannon asemaa. Tavoitteena oleva matalaenergiayhteiskunta luodaan yhdyskuntarakennetta eheyttävällä suunnittelulla ja tätä tukevalla rakennusmääräyksillä ja ympäristöverotuksella.

Ydinvoiman käytöstä on luovuttava asteittain ja siirryttävä täysin uusiutuvan energian käyttöön. Uusille ydinvoimaloille ei tule antaa lupia. Uraanikaivokset aiheuttavat vakavia ympäristöongelmia, energiantuotannossa on yhä riskejä, eikä loppusijoitusta ole ratkaistu uskottavasti. Uusien ydinvoimaloiden sähköä myydään ulkomaille, joka ei kannusta mitään vähentämään kulutustaan.

Uusien asuinalueiden rakentamisessa ja olemassa olevien asuntojen remontoinnissa pitää edistää energiatehokkuutta. Puurakentamisen tulee olla

uudisrakentamisen pääosassa, ja siinä julkisen vallan on näytettävä esimerkkiä. Jokainen puutalo sitoo hiiltä, jonka puun poltto tai lahoaminen päästäisi lämmittämään ilmastoa.

On pyrittävä tiiviiseen yhdyskuntarakenteeseen. Palveluiden sijoittaminen pitkien ajomatkojen päähän pitää estää. Kaupunkien välistä liikennettä tulee siirtää määrätietoisesti juniin. Suurimpien kaupunkien sisäisen liikenteen tulee perustua raideliikenteen ja kevyenliikenteen yhdistämiseen.

Raideliikenteen määrän ja laadun merkittävä nostaminen parantaa työllisyyttä ja tarjoaa miellyttävän vaihtoehdon yksityisautoilulle. Rataverkosta pitää tehdä ensisijainen väline myös tavaraliikenteeseen. Tämä edellyttää suuria investointeja uusiin ratayhteyksiin ja peruskorjaukseen. Alueilla, joille raideyhteyksien rakentaminen ei ole järkevää, pitää turvata toimiva linja-autoliikenne.

- Päästövähennyksiin tulee sitoutua säätämällä erillinen ilmastolaki.
- Euroopan unionin tulee ottaa käyttöön hiilitullit, joilla estetään hiilivuoto sekä saadaan unionin ulkopuoliset maat toteuttamaan päästövähennyksiä.
- Ilmastopolitiikan lähtökohtana tulee olla ilmasto-oikeudenmukaisuus sen sijaan, että pyritään minimoimaan tehtävät muutokset.
- Talousmetsiä tulee hoitaa ilmaston lämpenemistä hillitsevällä tavalla.
- Metsänhoitomenetelmien tulee ylläpitää suurta hiilivarastoa ja edistää metsien toimimista hiilinieluna. Nämä tavoitteet saavutetaan tehokkaasti metsien eri-ikäiskasvatuksella.
- Puurakentamisen syrjiminen pitää lopettaa. Muistakin rakennusmateriaaleista rakennettuihin taloihin pitää jatkossa saada sprinklerijärjestelmät. Näin vähennetään myös palokuolemien määrää, joka Suomessa on poikkeuksellisen suuri.
- Yhteiskunnan tuet tulee siirtää turpeesta ja ydinvoimasta tuulivoimalle ja muuhun hajautettuun ympäristöystävälliseen tuotantoon syöttötariffeilla sekä ns. windfall -verolla.
- Vesivoiman lisärakentaminen pitää suunnata jo rakennettujen voimaloiden tehon ja käyttöasteen lisäämiseen. Samalla on turvattava vaelluskalojen nousu.
- Jätteenpolton ylikapasiteetti ja pitkät kuljetusmatkat pitää estää. Kierrätystä pitää lisätä ja luonnonvarojen ylikulutus lopettaa. Muovin kierrätys on mahdollistettava koko maassa.
- VR-yhtymä on pidettävä valtio-omisteisena, eikä henkilöliikennettä tule avata kilpailulle.
- Raideliikenteestä tulee tehdä haluttu liikkumismuoto lippujen hintoja alentamalla, vuorojen määrää kasvattamalla, uusia ratoja, myös kaksoisraiteita, rakentamalla ja palvelun laatua parantamalla. Myös tavaraliikennettä pitää siirtää raideliikenteen piiriin.
- Suomen vesistö- ja kanavaväyliä on kehitettävä energiatehokkaina ja ympäristöystävällisinä kuljetus- ja matkailureitteinä.
- Kaupungit pitää suunnitella ensisijaisesti kevyelle ja joukkoliikenteelle sopiviksi. Kaupungeissa tulee olla kattava, autokaistojen kanssa samassa tasossa oleva pyöräkaistaverkosto.
- Paikallisliikenteen maksuja tulee pienentää, jotta se on aina yksityisautoilua edullisempaa.
- Lentoliikenteessä käytettävän kerosiinin verottomuudesta tulee luopua.

- Uusille ydinvoimaloille ei pidä antaa lupia ja vanhoista on luovuttava asteittain.

Luonnon monimuotoisuus on elinehtomme

Luonnon monimuotoisuus on turvattava luonnonsuojelulla ja luonnonvarojen kestävällä käytöllä. Lajien tuhoaminen liikakalastuksella, puupelloilla ja karjankasvatusta laajentamalla on lopetettava kansainvälisin sopimuksin.

Ruuan riittävyyden kannalta on tärkeää saada lihankulutuksen kasvu pysäytettyä ja siirtyä kohti kasvispitoisempaa ruokavaliota. Ekologisiin ratkaisuihin tarvitaan julkisen vallan toimia, ei yksilöiden syyllistämistä. Euroopan unionin ja Suomen maataloustukia on uudistettava ohjaamaan kohti ympäristöystävällisempää tuotantoa.

Luonnonvarat ja niiden kestävä käyttö kuuluvat kaikille. Puhdasta suomalaista vettä ei saa yksityistää voitonteon välineeksi. Kestävä elämäntapaa ei saa jättää pelkästään yksilöiden vastuulle. On poliittisten päätöksentekijöiden tehtävä varmistaa kestävä kehitys.

- Suomen tulee yhdessä muiden Itämeren rantavaltioiden kanssa toteuttaa pelastussuunnitelma, jolla vähennetään rantavaltioiden aiheuttamaa kuormitusta, ja estetään laivaliikenteen päästöt mereen.
- Maataloustukia pitää kohdentaa luomutuotantoon ja vähäpäästöiseen kasvisruokaan. Kaiken tuen pitää huomioida ympäristö ja ympäristötukia pitää uudistaa, jotta ne oikeasti muuttavat nykyisiä toimintatapoja kestävämmiksi.
- Maatalouden ravinnepäästöjä on vähennettävä tukipolitiikkaa tiukentamalla.
- Ympäristöhallinnon itsenäisyys ja voimavarat on turvattava.
- Vanhojen metsien suojelua on lisättävä.
- Saimaannorpan pelastamiseksi on kiellettävä verkkokalastus Saimaalla huhtikuusta kesäkuun loppuun.
- Ihmisillä täytyy olla mahdollisuus syödä geenimuuntelusta vapaata ruokaa. Muuntogeenisiä organismeja ei saa päästää luontoon saastuttamaan muuntelusta puhdasta ympäristöä.
- Eläinsuojeluvalvontaa on lisättävä. Eläinsuojelurikoksien rangaistuksia on kovennettava.
- Turkistarhaajille on luotava luopumisjärjestelmä, jolloin turkistarhauksesta voidaan luopua siirtymäajan jälkeen. Tarhojen sukupolvenvaihdoksista on luovuttava tukemalla siirtymistä toiseen elinkeinoon.
- Petoeläinten suojelemiseen on panostettava ja salametsästys saatava loppumaan valvontaa ja lainsäädäntöä tiukentamalla.
- Tuotantoeläimille on taattava mahdollisimman lajityypillinen elämä ja kivuton kuolema. Pitkän matkan teuraskuljetukset tulee kieltää. Tehotuotannosta pitää luopua edistämällä ja tukemalla paikallista ruuan alkutuotantoa ja jalostusta.
- Luomutuotannon kriteerejä on tiukennettava.
- Ympäristöjärjestöjen tuet ja niiden asema valtionhallinnon kuulemana asiantuntijana on turvattava.

2. Työ, toimeentulo ja palvelut

Mielekkästä työstä riittävä toimeentulo

Työntekijät ovat motivoituneita, kun työ on mielekästä ja merkityksellistä. Työntekijöiden tulee saada vaikuttaa oman työnsä sisältöön. Työpaikkademokratiaa ja yhteistoimintaa tulee määrätietoisesti kehittää.

Epävarmuus työstä ja toimeentulosta heikentää yhä useamman ihmisen elämää myös vauraissa maissa. Pätkä- ja silpputyöt ovat lisääntyneet yleisesti kasaantuen erityisesti nuorille naisille. Suomalainen työelämä jakautuu selvästi nais- ja miesvaltaisiin aloihin ja ammatteihin. Työelämän sukupuolittuminen näkyy myös työsuhteiden laadussa ja palkoissa.

Palvelutuotantoon panostamalla, jalostusastetta lisäämällä ja teollisuutta uudistamalla luodaan kymmeniä tuhansia uusia työpaikkoja. Metsäteollisuuden huomattavasta supistamisesta on otettava oppia. Metsät ja muut luonnonvarat ovat tulevaisuudessakin merkittävä resurssi. Pitää varmistaa, että niiden avulla luodaan mahdollisimman paljon kestäviä työpaikkoja.

Hyvinvointipalvelutöiden pohjana tulee olla vahva julkinen sektori. Pohjoismainen malli, jossa kaikille turvataan laadukkaat peruspalvelut, on osoittautunut tehokkaimmaksi ja oikeudenmukaisimmaksi tavaksi. Se on myös luonut pohjaa sukupuolten väliselle tasa-arvolle.

Suomen julkisen sektorin työntekijät ovat hyvin koulutettuja ja työnsä parhaita asiantuntijoita. Heille pitää antaa valtaa vaikuttaa työnsä sisältöön ja palveluiden laadulliseen parantamiseen.

Yksityisellä palvelusektorilla toimivien pienyritysten työllistämismahdollisuuksia tulee tukea. Yksityistä palvelutuotantoa sekä kolmatta sektoria tarvitaan julkisia palveluja täydentämään, ei niitä korvaamaan ja niiden kanssa kilpailemaan.

Suomessa on valtava käyttämätön potentiaali esimerkiksi metalli- ja rakennusalan työpaikoille tuulivoimatuotannossa ja raideliikenteessä. Raideliikennettä kasvattamalla työllistetään ihmisiä myös palvelualalle. Hajautettu ympäristöystävällinen energiantuotanto työllistää paljon keskitettyä mallia enemmän.

Vasemmisto saavutti tavoitteensa kahdeksan tunnin työpäivästä jo 1917 ja 40 tunnin työviikon 1960-luvun lopulla. Sen jälkeen työn tuottavuus on noussut reilusti, joten on luonnollista jatkaa työajan lyhentämistä ja jakaa työtä useammille.

Työajan lyhentämisessä vapaaehtoisuus ja riittävät palkat ovat ensisijaisia. Työehtosopimuksien sitovuutta on vahvistettava, ja niiden rinnalle on säädettävä lakiin perustuva vähimmäispalkka. Vähimmäispalkka poistaa työtätekevien köyhyyttä ja tukee työn jakamista. Lisäksi vähimmäispalkka lisää työntekijöiden tietoisuutta pienimmästä luvallisesta palkasta ja vaikeuttaa oikeuksistaan tietämättömien työntekijöiden kyykyttämistä.

Vähimmäispalkkojen ja työehtojen noudattamista tulee valvoa nykyistä tiukemmin, ja on tuettava vahvan ja jäsenistöään kuulevan ammattiyhdistysliikkeen toimintaedellytyksiä. Työntekijöitä ei saa laittaa kilpailemaan keskenään siitä, kuka myy työnsä halvimmalla tai suostuu tekemään työtään lyhyimmissä pätkissä.

Samasta tai samanarvoisesta työstä on alettava maksaa samaa palkkaa. Naisten, opiskelijoiden tai maahanmuuttajien palkkasyrjintä johtaa epäoikeudenmukaisuuden lisäksi myös yleiseen työsuhteiden ja palkkojen huonontamiseen. On yhteinen etu puolustaa muualta Suomeen tulevien työntekijöiden oikeuksia.

Työsyryntään puuttumiseen pitää saada riittävät keinot. Syryntää pitää myös ennaltaehkäistä koulutuksella ja tiedotuksella.

- Suomeen pitää säätää lailla indeksiin sidottu vähimmäispalkka, 10 euroa tunnilta.
- Työtä pitää jakaa työaika lyhentämällä. Eri aloja varten tarvitaan joustavia malleja, esimerkiksi kuuden tunnin työpäivä, nelipäiväinen työviikko, vastikevapaa tai lomien pidentäminen. Työn jakaminen on tehokas tapa lisätä jaksamista ja pidentää työuria.
- Todellista työnjättämistä voidaan nostaa ainoastaan työelämän laatua parantamalla. Joustava 63-68 -vuoden eläkeikä pitää toteuttaa yksilöiden mahdollisuuksia parantamalla, ei heikentämällä.
- EU:n turvaaman työvoiman vapaan liikkuvuuden haittapuolet on korjattava riittävällä valvonnalla ja lainsäädännöllä, jotta palkkojen, verojen ja työolojen polkeminen loppuu.
- Suomeen lähetetyt työntekijät pitää rekisteröidä, jotta heitä ei aseteta eriarvoiseen asemaan palkkauksellisesti tai maksattamalla ylimääräisiä maksuja, kuten tavallista suurempia asumiskuluja. Lähetetyiltä työntekijöiltä pitää periä veroa ensimmäisestä työpäivästä lähtien.
- Nykyinen äitiys-, isyys- ja vanhempainvapaa pitää yhdistää 18 kuukauden vanhempainvapaaksi, joka koostuu kolmesta kuuden kuukauden jaksosta, joista molemmille vanhemmille kuuluu yksi jakso ja yksi jakso on jaettavissa vanhempien sopimalla tavalla. Yksinhuoltajaperheessä ainoa vanhempi voi pitää kaikki 18 kuukautta.
- Vanhemmuudesta aiheutuvat kulut tulee tasata esimerkiksi erityisen rahaston avulla kaikkien työnantajien kesken, sen sijaan että kustannukset kohdistuvat nuorten naisten työnantajille. Kulujen nykyinen kohdentaminen johtaa nuorten naisten syryntään työmarkkinoilla.
- Kuntien tulee edistää sosiaalisten yritysten ja yhteiskunnallisen yrittäjyyden muotoja.
- Työharjoittelijoiden väärinkäyttö palkatun työvoiman korvaajana on lopetettava.
- Vuokratyöntekijät on palkattava toistaiseksi voimassaoleviin työsuhteisiin vuokratyötä välittävissä yrityksissä.
- Vuokratyöntekijöille on maksettava takuupalkka.
- Työsopimuslakia on muutettava siten, ettei vuokratyösuhteilla voida kiertää vakituisen työsuhteen ehtoja.
- Pätkä-, silppu- ja vuokratyöntekijöille pitää turvata samat oikeudet kuin vakituisissa työsuhteissa olevilla.

- Pätkätyöntekijät on saatava nykyistä paremmin ansioturvajärjestelmän piiriin.
- Työssäoloehdot pitää lyhentää ja luoda sitä lyhyemmille työsuhteille lyhyempi ansioturvajakso.
- Tilaajavastuulakia on vahvistettava ja viranomaisvalvontaa lisättävä, jotta työn tilaajat valvovat riittävien palkkojen ja kunnollisten työehtojen noudattamista.
- On säädettävä joukkokanneoikeus, jotta esimerkiksi ammattiyhdistysliike voi paremmin suojella työntekijöitä mielivallalta.
- Luottamusmiesten työsuhdeturvaa ja tiedonsaantioikeutta on parannettava.
- Euroopan heikoimpiin kuuluvaa joukkoirtisanomissuojaa on parannettava.
- Kuntien naisvaltaisten työtehtävien palkkojen korottamiseen on suunnattava tähän tarkoitukseen erityisesti korvamerkittyjä valtionosuuksia.
- Työelämän sukupuolenmukaista jakautumista nais- ja miesvaltaisiin aloihin on lievennettävä sekä koulutusjärjestelmään että työelämään kohdistuvalla pitkäjänteisellä toiminnalla. Näin paranevat myös yksilöiden mahdollisuudet ammatin ja elinkeinon valintaan haluamallaan aloilla.
- Työvoimapoliittisen koulutuksen, työllistämistukien ja kuntoutuksen tavoitteena tulee olla pysyvä työllistyminen.
- Kunnille ja yrityksille on luotava kannustimia ottaa osatyökykyisiä ja vammaisia oppisopimusoppilaisiksi. Vammaisille on myös saatava lisää ns. räätälöityjä työharjoittelu- ja työpaikkoja.
- On kehitettävä joustavia hoito- ja hoivamalleja. Osittaisen hoitovapaan käyttö on mahdollistettava myös työssä käyville isovanhemmille tai muille lapsen läheisille. Aikuisille lapsille on suotava osittaisen hoitovapaan käyttö heidän hoitaessaan iäkkäitä läheisiään.
- Jos julkisia palveluja hankitaan yksityiseltä sektorilta, työt pitää kilpailuttaa riittävän pienissä osissa, jolloin paikalliset pienyrittäjät voivat tuottaa palvelut ylikansallisten suuryritysten sijaan.
- Ase- ja siviilipalvelusmiehille tulee taata samat oikeudet isyys- ja vanhempainvapaaseen kuin muillekin työssä käyville vanhemmille.

Ketään ei jätetä

Ei voida olettaa, että palkkatyötä riittää kaikille sitä haluaville tai että kaikki voisivat saada toimeentulonsa työstä. Yhteiskunnan turvaverkkojen pitää kattaa kaikki erilaiset elämäntilanteet. Turvallisin, joustavin ja oikeudenmukaisin tapa on siirtyä asteittain kohti perustulojärjestelmää.

Vasemmistolainen perustulo parantaa työntekijöiden neuvotteluasemaa työmarkkinoilla ja lisää omaehtoisen työn ja yrittämisen mahdollisuuksia. Se vähentää ihmisten riippuvuutta sekä epätyytyvästä palkkatyöstä että sosiaalisesta holhouksesta.

Perustulo tarkoittaa yhteiskunnallista muutosta kohti ihmisten suurempaa itsenäisyyttä ja vähemmän palkkatyökeskeistä yhteiskuntaa, jossa tunnustetaan, että muukin inhimillinen toiminta kuin palkkatyö on mahdollistamisen arvoista.

Köyhyysriski koskee erityisesti opiskelijoita, työttömiä, kansaneläkeläisiä ja yksinhuoltajia. Köyhyys lapsiperheissä on lisääntynyt ja se on keskeinen ongelma yhteiskunnassamme. Leipäjonojen piti olla 90-luvun ohimenevä ilmiö. On lähdeittävä tietoisesti purkamaan leipäjonoja perusturvauudistuksen avulla. Perusturvaa tulee korottaa siten, että se riittää elämiseen kaikkialla Suomessa.

Sosiaaliturvajärjestelmää pitää yksinkertaistaa ja lopettaa tarpeeton tarveharkinnan nimissä tehtävä kontrolli ja ihmisten pallotteleminen luukulta toiselle. Perusturvan nostaminen riittävälle tasolle siirtää perusturvan maksamista pois sosiaalitoimistoilta, vapauttaa sosiaalityöntekijöitä sosiaalityöhön ja on tärkeä askel kohti perustuloa.

Tukijärjestelmistä pitää tehdä nykyistä joustavampia siten, ettei työn vastaanottamisesta rangaista tai tehdä vaikeaa. Ansioturvajärjestelmä pitää laajentaa kattamaan myös lyhyissä työsuhhteissa olevat.

Luottotietorekisterin nykyinen käytötapa on yksi tapa syrjäyttää suuria määriä ihmisiä estämällä esimerkiksi vuokra-asunnon ja puhelinliittymän saanti juuri niiltä, jotka todella niitä tarvitsevat.

Työttömyysajan perusturva, kansaneläke, pienimmät sairaus-, isyys- äitiys- ja vanhempainrahat, kotihoidontuki, opintoraha, sekä yrittäjien starttiraha tulee korottaa 750 euroon kuukaudessa, jonka jälkeen yhtenäistetty perusturva tulee sitoa ansioindeksiin. Tarveharkinta on poistettava, eikä oikeus tukiin saa riippua puolison tuloista sen enempää yrittäjillä kuin työntekijöilläkään. Tämä on tärkeä askel kohti perustuloa.

- Työttömyys- ja sairauspäivärahan omavastuuajat on poistettava.
- Yleistä asumistukea on yksinkertaistettava ja korotettava. Opiskelijoiden asumislisän on oltava ympärivuotinen.
- Alle 20-vuotiaiden itsenäisesti asuvien opiskelijoiden opintotuen määrä ei saa riippua vanhempien tuloista.
- Toisen asteen opiskelijoiden opintotuki on korotettava korkeakouluopiskelijoiden opintotuen tasolle.
- Työkyvyttömyyseläkkeen hakijoiden oikeusturvaa on parannettava. Eläkeyhtiöiden valtaa on rajoitettava.
- Yrittäjien pitää saada työttömyysturvaa jo kuukauden kuluttua siitä kun yritystoiminta on todistettavasti loppunut.
- Yrittäjien ja heidän puolisoitensa sosiaali- ja työttömyysturvaa on parannettava. Toimeentulotukea tulee korottaa 200 eurolla kuukaudessa. Samalla lievennetään toimeentulotuen saamisen ehtoja muun muassa siten, että pienet työtulot eivät vähennä toimeentulotukea, sekä poistamalla toimeentulotuesta siihen liittyvät rangaistukset, jotka nyt voivat vähentää toimeentulotukea 20 tai 40 prosentilla.
- Toimeentulotuen perusosa on siirrettävä Kansaneläkelaitoksen maksettavaksi. Samalla on toteutettava tulotakuu, joka estää katkokset siirryttäessä toimeentuloturvan muodosta toiseen ja muutoinkin varmentaa minimiturvan saamista.
- Lapsilisä ei saa leikata toimeentulotukea, vaan siitä on tehtävä ns. etuoikeutettu tulo.

- Yhteishuoltajuutta tulee tukea. Lapsella on oltava mahdollisuus olla kirjoilla kahdessa kodissa. Näin lapsen hoidosta aiheutuvat kustannukset on nykyistä helpompi huomioida vanhempien asumistuessa ja verotuksessa sekä lapsen koulukyytien järjestämisessä.
- Luottotietoihin pääsy on estettävä esimerkiksi puhelinoperaattoreilta ja yksityisiltä vuokranantajilta.
- Ulosoton suojarajaa on nostettava ja esimerkiksi asuinpaikan mukaiset kohtuulliset asumiskustannukset on jätettävä ulosoton ulkopuolelle.

Asumisesta kohtuuhintaista

Asuminen vie Suomessa liian ison osan tuloista ja etenkin vuokra-asumisen hinta kaupungeissa on noussut kohtuuttomaksi. Riittämättömän sosiaalisen asuntotuotannon ja kohtuuttoman kalliin muun asuntotuotannon jakamista asuntomarkkinoista on siirryttävä kokonaisasuntotuotannon merkittävään lisäämiseen, jonka avulla hinnat laskevat, eikä asuminen eriydy tulojen mukaan omille alueilleen.

- Vuokra-asumisesta on tehtävä tasa-arvoista omistusasumisen kanssa esimerkiksi verovähennysoikeuksien osalta.
- Vuotuinen asuntotuotanto on nostettava vähintään 30 000 asuntoon, joista vähintään 10 000 tulee olla valtion tukemia vuokra- ja omistusasuntoja. Asuntorahaston varat on käytettävä asumiseen.
- Asuntopolitiikalla tulee ehkäistä asuinalueiden eriarvoistumista. Eri asumismuotoja pitää sekoittaa kaikilla uusilla asuinalueilla sekä täydennysrakentamisessa.
- Uudet asunnot tulee kaavoittaa hyvien joukko- ja raideliikenneyhteyksien piiriin.
- Päätösvalta julkisissa vuokrataloyhtiöissä on annettava asukkaille.
- Yhteiskunnan pitää viime kädessä turvata jokaiselle kansalaiselle asunto.
- Viranomaisien on huolehdittava siitä, että asunnottomaksi jääville tarjotaan tehokkaat ja kattavat tuki- ja opastuspalvelut.
- Palveluasumispaikkoja on lisättävä ja niissä on huomioitava asukkaiden henkilökohtaiset tarpeet.
- Haja-asutusalueiden asuntojen jätevesiviemärointi pitää saada asukkaille kohtuuhintaiseksi.
- Uudis- ja korjausrakentamisen tulee vastata ikääntyvän väestön tarpeisiin.
- Asumisneuvonta on säädettävä laissa kuntien tehtäväksi.

Yhteiset ja laadukkaat julkiset palvelut

Pohjoismaisen hyvinvointivaltion perusajatuksena on kaikille yhteiset julkisesti tuotetut peruspalvelut. Kaikki maksavat palveluista oman osuutensa veroina, ja kaikki saavat samoja laadukkaita palveluita. Valtion on kannettava vastuunsa kuntien taloudesta.

Hyvinvointipalveluiden suunnittelussa ja toteuttamisessa tulee ottaa huomioon sukupuolinäkökulma sekä arvioida palvelujen sisältöä ja saatavuutta eri sukupuolten tarpeiden kannalta.

Kuntien pitää tuottaa palvelunsa pääsääntöisesti itse. Yksityistäminen, ulkoistaminen ja kilpailuttaminen pirstaloivat palveluita, vähentävät demokratiaa sekä lisäävät kustannuksia ja byrokratiaa. Voittoa tuottamattoman kolmannen sektorin työtä on tuettava kunnan omia palveluita täydentävänä toimintana.

Hyvinvointipalveluiden suunnittelussa ja toteuttamisessa tulee ottaa huomioon sukupuolinäkökulma sekä arvioida palvelujen sisältöä ja saatavuutta eri sukupuolten tarpeiden kannalta.

Kuntien pitää jatkossakin olla muuta kuin kapea-alaisesti rajattujen peruspalveluiden järjestäjiä. Ihmisten hyvinvointia lisääviä ennaltaehkäiseviä palveluita, kuten kirjastoja, liikuntatiloja, kulttuuria ja nuorisotyötä on kehitettävä kaikille kuuluvina lähipalveluina. Infrastruktuuria ei saa päästää rapistumaan. Tiet, valaistus, esteettömyys sekä vesi- ja jätehuolto luovat pohjan turvalliselle julkiselle tilalle ja yhteisöjen toimivuudelle.

Kuntapalvelut työllistävät erityisen paljon naisia ja mahdollistavat keskeisesti naisten taloudellisen itsenäisyyden. Julkisen sektorin töitä ei saa siirtää koteihin ilman palkkaa tehtäviksi.

Laadukkaat terveys- ja hoivapalvelut kaikille

Terveyspalveluiden tavoitteena tulee olla terveyserojen kaventaminen, yleisimpien kansansairauksien vähentäminen ja sairaiden parantaminen. Terveyseroja voidaan kaventaa puuttamalla niiden syihin, kuten köyhyyteen, heikkoon koulutukseen, tuloeroihin ja työttömyyteen sekä ruoan ja alkoholin hintakehitykseen.

Terveyspalveluiden jakautuminen yhä heikommin rahoitettuihin julkisiin palveluihin ja hyväosaisten yksityisiin palveluihin on estettävä. Terveystenhuollon kustannukset pitää kattaa verovaroin. Terveystenhoidon rahoituksessa on päästävä vähintään eurooppalaiselle keskitasolle, joka tarkoittaa rahoituksen lisäämistä kolmella prosentilla jokaisena vuotena 2011-2015.

Nykyisin Suomessa maksetaan poikkeuksellisen suuri osa terveydenhuollon kustannuksista itse. Verorahat on käytettävä julkisen terveydenhuollon tason nostamiseen. Yksityisten terveyspalveluiden subventointi Kelan sairausvakuutuksen kautta lopetetaan asteittain.

Terveyskeskusten työskentelyolosuhteita pitää parantaa oikealla työn mitoituksella, hyvällä ja turvallisella työympäristöllä, oikealla tiedolla, asianmukaisella palkkauksella, riittävällä täydennyskoulutuksella ja osaavalla johtamisella. Näin vähennetään myös hoidon kannalta haitallisen vuokralääkärijärjestelmän käyttöä.

Terveys- ja hoiva-ala on naisvaltainen ala. Miesten saaminen terveys- ja hoiva-alojen töihin on tärkeää, jotta asiakaspalveluun saataisiin paremmin esille miesten näkökulma ja tarpeet. Miesten saaminen terveys- ja hoiva-alalle tukisi myös tavoitetta lieventää työelämän jakautumista sukupuolen mukaan.

Jokaisella vanhuksella tulee olla lakisääteinen oikeus saada tarvitsemansa hoito ja hoiva. Vanhusten itsemääräämisoikeus on turvattava ja hoivan on vastattava

tarpeisiin. On kehitettävä rinnakkain uudentyyppisiä yhteisasumisen muotoja, vanhainkoti- ja pitkäaikaishoivaa ja -hoitoa sekä omais- ja kotihoitoa. Vanhustyössä on oltava riittävästi ammattitaitoista henkilöstöä.

- Terveyskeskusten asiakasmaksuista tulee luopua.
- Lääkkeiden korvausjärjestelmää tulee muuttaa helpottamaan pitkäaikaissairaiden ja paljon lääkkeitä tarvitsevien potilaiden kustannuksia.
- Lääkekustannuksille ja asiakasmaksuille on säädettävä yhtenäinen maksukatto, 650 euroa. Maksukaton ylittävien maksujen omavastuu on poistettava.
- Omaishoidon tuen on oltava riittävä ja se on siirrettävä Kelan maksettavaksi.
- Yli puoli vuotta työttömänä olleille on tarjottava maksuton terveystarkastus.
- Lasten neuvoloiden ja kouluterveydenhuollon voimavaroja ja ohjausta on vahvistettava määrittelemällä riittävä lakisääteinen palvelutaso.
- Lasten päivähoitopalveluita tulee kehittää monipuolistamalla niitä ja tarjoamalla ympärivuorokautisia palveluja. Ryhmäkoot tulee säätää lailla.
- Lasten päivähoitoon pääsyä ei saa rajoittaa vanhempien ollessa työttöminä tai vanhempainvapaalla, vaan jokaisella lapsella tulee olla oikeus varhaiskasvatukseen.
- On säädettävä vanhuspalvelulaki. Jokaisella vanhuksella tulee olla lakisääteinen oikeus hoitoon ja hoivaan. Tarvitaan laatukriteerit sekä työntekijöiden mitoitus tarpeen mukaan.
- Geriatrisen ja psykiatrisen hoidon osaamista on lisättävä perusterveydenhuollossa.
- Vammaisten ja heidän omaishoitajiensa asemaa on parannettava.
- Vaikeavammaisille täytyy taata avun lisäksi subjektiivinen oikeus henkilökohtaiseen avustajaan.
- Mielenterveys- ja päihdepalveluiden resursseja on lisättävä ja ennaltaehkäisevään mielenterveys- ja päihdetyöhön on panostettava.
- Terveystietojärjestelmiä on yhtenäistettävä.
- Terveystietojärjestelmien palveluita on kehitettävä tavoittamaan paremmin keski-ikäiset miehet.
- Lasten hyvinvointipalveluiden on vastattava nykyistä paremmin tyttöjen ja poikien erilaisiin tarpeisiin ja tuettava sekä miesten että naisten vanhemmuutta.
- Valtion on taattava kunnille riittävät resurssit perhetyön, lastenneuvolatyön, kouluterveydenhuollon, nuorisotyön ja muun varhaisen tuen sekä ennaltaehkäisevän sosiaalityön kehittämiseen ja toteuttamiseen. Lastensuojelupalveluiden tulee vastata yksilöllisiin tarpeisiin.
- On perustettava maakunnallisia esteettömyyden ja korjausrakentamisen resurssikeskuksia ja lisättävä asiantuntemusta esteettömyydestä.

3. Kulttuuri ja tieto

Sivistys ja koulutus luovat tasa-arvoa

Kaikille yhteinen suomalainen koulujärjestelmä on maailman huippua. Vasemmistolla on kaikki syyt olla ylpeitä luomuksestaan. Järjestelmää ei saa romuttaa säästöjen ja näennäisen valinnanvapauden varjolla.

Opetuksen ryhmäkokoja pitää pienentää. Opettajien mahdollisuuksia täydennyskoulutukseen on parannettava ja heidän työssä jaksamiseensa pitää kiinnittää huomiota. Suomalaisen järjestelmän vahvuutta, tasa-arvoista opetusta, ei saa vaarantaa. On estettävä eriytyminen hyvä- ja huono-osaisten kouluihin.

Peruskoulun jälkeen syrjäytetään suuri määrä nuoria opinnoista ja työelämästä. Lähes joka kymmenes nuori jää peruskoulun jälkeen koulutusjärjestelmän ulkopuolelle. Jokaiselle nuorelle pitää taata peruskoulun jälkeen opiskelumahdollisuus toisen asteen oppilaitoksessa, oppisopimuskoulutuksessa tai ammatilliseen koulutukseen integroidussa työpajatoiminnassa.

Tiedepolitiikassa pitää panostaa pitkäjänteiseen perustutkimukseen, jonka tulokset ovat kaikkien käytettävissä. Opetuksen tason varmistamiseksi yliopistojen opetushenkilökunnalle on taattava riittävät edellytykset harjoittaa opetuksen lisäksi tutkimusta. Yliopistot palvelevat yhteiskuntaa parhaiten, kun niiden annetaan vaalia kriittistä perintöään.

Valtion täytyy kantaa vastuunsa yliopistojen rahoituksesta eikä yliopistoja saa pakottaa niiden perustehtäviä haittaavaan taloudelliseen toimintaan. Koulutus ei ole myyntituote. Kaikkien opintojen on oltava maksuttomia niin suomalaisille kuin muillekin opiskelijoille.

Kirjastolaitos on yksi harvoista instituutioista, joka tarjoaa ei-kaupallisia julkisia tiloja kansalaisille iästä ja taustasta riippumatta. Valtion on taattava, että kirjastot toimivat jatkossakin elinvoimaisina kulttuurikeskuksina ja kohtaamispaikkoina.

Jokaisen on voitava kehittää itseään opiskelemalla uusia tietoja ja taitoja. Kansanopistojen, työväenopistojen ja muiden vapaan sivistystyön järjestäjien toimintamahdollisuudet on turvattava tasa-arvoisesti.

Ammatillisten oppilaitosten arvostusta ja roolia on vahvistettava yhteiskunnassa. Toimivat ja asianmukaiset ammatilliset oppilaitokset takaavat asiantuntevaa ja ammattitaitoista työväkeä tulevaisuudessakin.

- Peruskoulun luokkakokoja on pienennettävä. Opetusryhmän enimmäiskoon tulee olla 20 oppilasta.
- On varmistettava, että kaikki lapset saavat riittävästi esiopetusta.
- Peruskoulun, toisen asteen koulutuksen, ammattikorkeakoulujen sekä yliopistojen opetuksen tulee olla maksutonta. Toisella asteella pitää olla mahdollisuus lainata oppimateriaalit maksutta koulusta.
- Peruskoulun tuntijaossa taide- ja taitoaineiden sekä liikunnan opetusta on lisättävä.

- Yhteiskuntaoppia tulee painottaa ja koulun tulee antaa nykyistä parempi demokratia-, tasa-arvo- ja työelämäkasvatus.
- Nykymuotoinen uskonnonopetus pitää korvata elämänkatsomustiedon opetuksella.
- Oppilas- ja opiskelijahuollon palvelut on taattava jokaiselle oppilaalle.
- Lukio- ja ammatillisten opintojen yhtäaikaisen suorittamisen mahdollisuuksia on parannettava.
- Kouluissa tulee tukea tasapuolisesti kaikkien oppilaiden sukupuoli- ja seksuaali-identiteetin tasapainoista kehitystä. Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöistä tulee koulussa antaa asiallista tietoa niin oppimateriaaleissa kuin opetuksessakin.
- Kasvatus- ja koulutusjärjestelmää on kehitettävä siten, että se antaa nykyistä paremmat valmiudet sukupuolten tasa-arvoa edistävään opetukseen ja opiskeluympäristöön. Tämä merkitsee parempaa opetusta sekä tytöille että pojille. Tasa-arvokasvatuksen opinnot on saatava pakollisiksi opettajankoulutuksessa.
- Erityisopetukselle on annettava riittävät edellytykset ja resurssit sekä peruskoulussa että toisella asteella.
- Vammaisille on saatava enemmän esteettömiä koulu- ja opiskelutiloja.
- Oppivelvollisuus tulee nostaa 18 ikävuoteen, ja se tulee voida suorittaa peruskoulun lisäksi toisen asteen oppilaitoksissa, oppisopimuskoulutuksessa tai ammatilliseen koulutukseen integroidussa työpajatoiminnassa.
- Korkeakoulutuksen riippumattomuus on palautettava, yliopistojen tulee olla taloudellisesti yritystoiminnasta riippumattomia. Korkeakoulujen sisäistä demokratiaa on vahvistettava.
- Kaupallista koulutusvientiä ei saa tukea valtion varoin.
- Bolognan prosessin vaikutuksesta suomalaisen korkeakoulujärjestelmään on tehtävä riippumaton selvitys.
- Opiskeluaikojen ja tutkintojen laajuutta ei saa rajoittaa.
- Naistutkimuksen ja kriittisen miestutkimuksen rahoitus yliopistoissa ja korkeakouluissa on turvattava.

Taide on rikkautta

Taide hyödyttää tieteen tavoin koko yhteiskuntaa. Jokaisella on oltava mahdollisuus taiteen ja kulttuurin kokemiseen ja tuottamiseen varallisuudesta ja asuinpaikasta riippumatta.

Taiteen tekijöiden toimeentulo on turvattava - taiteilijoilla on oikeus tulla työllään toimeen.

On aika panostaa aineettomaan tuotantoon, taiteeseen ja kulttuuriin. Suomessa on hyvin toimiva ja tasokas koulutusverkosto taiteen ja kulttuurin puolella, ja hyvät mahdollisuudet myös taiteiden ja kulttuuriin vientiin. Kulttuurin puolella voidaan luoda paljon uusia työpaikkoja, joita talouden globalisaatio ei uhkaa. Taide on pitkälti paikkasidonnaista ja ekologista. Se lisää hyvinvointia ja maksaa itsensä takaisin.

- Taidekentän rahoittamisessa on huomioitava kentän rakennemuutokset. Taidelaitosten lisäksi myös pienet ja vapaat kulttuuriryhmät tarvitsevat tukea.
- Kulttuurin ja taiteen määrärahoja tulee kasvattaa.
- Valtion ja kaupunkien taidemuseoiden sisäänpääsymaksut tulee poistaa.
- Taiteilijoiden ja tutkijoiden toimeentulo, eläke, sairauslomat ja vanhempainvapaat on turvattava myös apurahakausien välillä sekä lyhyinä apurahakausina.
- Taiteilijapalkan ja -eläkkeen saajien määrää on lisättävä.
- Kaikille lapsille on taattava tasa-arvoinen mahdollisuus osallistua taiteen perusopetukseen.
- Valtion on perustettava nuorten kuvataiteilijoiden työskentelyn mahdollistamiseksi rahasto, joka myöntää apurahoja alle 35-vuotiaille.

Mahdollisuus mielekkääseen liikkumiseen

Liikunta tuottaa iloa ja luo yhteisöllisyyttä. Liikunta on myös paras ja edullisin tapa edistää terveyttä, parantaa toimintakykyä ja ehkäistä kansansairauksia. Eri ihmisille sopivat erilaiset tavat harrastaa liikuntaa. Valtion ja kuntien oikealla tuella liikuntapaikoille, seuroille ja järjestöille lisätään ihmisten liikkumista merkittävästi.

Koululiikunnan määrän lisääminen ja laadun parantaminen sekä lasten, nuorten ja aikuisten liikuntaharrastusten tukeminen maksavat itsensä moninkertaisesti takaisin. On tuettava sekä ohjattua urheiluseurojen piirissä tapahtuva liikuntaa että omaehtoista liikuntaa. Liikuntapaikkoja tulee rakentaa lisää ja varmistaa, että ne ovat tasa-arvoisesti kaikkien käytössä.

- Kuntien liikuntapaikat kuten uimahallit on tehtävä maksuttomiksi alle 18-vuotiaille.
- Liikuntatilojen rakentamista on tuettava nykyistä enemmän. Yhteiskunnan tukemia liikuntapaikkoja ei saa sulkea harrasteurheilulta.
- Tyttöjen ja poikien sekä naisten ja miesten liikuntaa tulee tukea tasapuolisesti.
- Ikäihmisten ja työttömien tuettua liikkumista on lisättävä ja päivisin tyhjillään olevia liikuntatiloja on otettava entistä enemmän käyttöön.
- Korkeakoulujen tulee huolehtia opiskelijoiden hyvinvoinnista tarjoamalla matalan kynnyksen liikuntapalveluita kampusympäristössä.

Tasa-arvoiseen ja avoimeen tietoyhteiskuntaan

On rakennettava kaikille avoin tietoyhteiskunta uusien yhteiskunnallisten erottelujen tuottamisen sijaan. Internetin ja uusien teknologioiden mahdollisuuksia on käytettävä ihmisten vapauksien lisäämiseen, ei kansalaisyhteiskunnan kontrollin vahvistamiseen. Kapitalistinen kehityskulku, jossa yritykset rajaavat immateriaalioikeuksien avulla tietopääomaa itselleen ja tekevät siitä niukkaa, on käännettävä toiseen suuntaan.

Tekijänoikeuskäytäntöjen uudistamista on tarkasteltava eriytyneesti. Esimerkiksi ohjelmistot, oppimateriaalit ja erimuotoiset kulttuuriteokset eroavat toisistaan niin paljon, että nykyinen yhden mallin periaate ei ole perusteltu. Avointen lisenssimallien (Copyleft, Creative Commons) tuntemusta on lisättävä ja niiden käyttöön on kannustettava. Kehitystä on ohjattava uudenlaisten sosiaalisesti oikeudenmukaisten rahoitusmallien suuntaan, jotka turvaavat yhteiskunnan ja työntekijän edut.

Ohjelmistoideapatentit luovat esteitä ohjelmistoalan kehitykselle. Suomen nykyisessä patenttilaissa sekä Euroopan patenttisopimuksessa (EPC) tietokoneohjelmien, matemaattisten menetelmien, algoritmien ja liiketoimintamenetelmien patentointi on kielletty. On selvää, ettei niiden patentoiminen edistä luovaa työtä ja innovaatioita, vaan päinvastoin vaikeuttaa näitä. Niin kansallisella kuin Euroopan unioninkin tasolla on tehtävä työtä, jotta ohjelmistoideapatentteja ei tulla sallimaan.

- Luovan työn tekijän tulee saada päättää työnsä käytöstä ja kaupallisesta hyödyntämisestä.
- Yleisradion rahoitus pitää turvata erillisellä lailla verovaroista kerättävän YLE-rahaston kautta. Näin turvataan laadukas yleisradiotoiminta ja vältetään köyhyyttä lisäävät tasamaksut.
- Radiotaajuudet ovat niukkaa yhteisvaurautta. Eri alueilla on varattava kanava yhteisö- ja kansalaisradio- sekä TV-toimintaan.
- Julkisten verkkopalvelujen esteettömyys on taattava ja niiden käytettävyyttä tulee parantaa. Tasavertaisten palvelujen saavuttamisen takaamiseksi on perustettava maksuton puhelinpalvelu.
- Julkisten tietojärjestelmien hankinnassa on vaadittava räätälöityjen järjestelmien lähdekoodin oikeuksien siirtoa tilaajalle toimittajariippumattomuuden takaamiseksi.
- Eri järjestelmien välisen integraation ja avoimen datan tarjonnan vuoksi on vaadittava avoimia, dokumentoituja rajapintoja. Tiedon siirto- ja tallennusmuodoissa on käytettävä avoimia standardeja.
- Pitkän aikavälin kokonaiskustannukset tulee arvioida - avoimen lähdekoodin ratkaisuihin siirtymällä voidaan saavuttaa suuria säästöjä esimerkiksi toimisto-ohjelmistojen ja palvelinalustaratkaisujen osalta.
- Julkishallinnon tulee tukea vapaan langattoman verkon laajentumista perustamalla lisää avoimia tukiasemia julkisiin tiloihin.
- Haja-asutusalueiden yhteysmahdollisuudet on turvattava tukemalla paikallisten verkko-osuuskuntien perustamista ja valokuituverkkojen rakentamista.
- On veloitettava kunnat käyttämään muun muassa KuntaIT-hankkeen tuottamia malleja ja kehitettävä tiedonvaihtoa eri kuntien välillä myös tietojärjestelmien käyttöönoton ja kehityksen osalta. Järjestelmien toimitusehtojen pitää sallia parhaiden käytäntöjen monistaminen ja käyttöönotto kuntarajojen yli.
- Tietokoneohjelmistojen piilotetut ja yhteiskunnallisesti huomattavan suuret lisenssikustannukset on tehtävä julkisella sektorilla näkyviksi.
- Kouluissa ja oppilaitoksissa on annettava tasapuolisesti opetusta avoimista vaihtoehtoista (esim. Linux, OpenOffice).

- Tietotekniikkaopetuksessa tulee purkaa sukupuolistavia käytäntöjä, jotta kummallakin sukupuolella on yhtä hyvät valmiudet ja itseluottamusta toimia tietoyhteiskunnassa.
- Julkisin varoin tuetun tutkimuksen ja kehitystyön tulosten tulee olla julkisia. Myös oppikirjojen sisällön ja muun opetusmateriaalin ala-asteelta yliopistoon tulisi olla avoimesti lisensoitua.
- On torjuttava EU:n tasolla monikansallisten yritysten harjoittama lobbaus ohjelmistopatenttien puolesta ja vaadittava patenttien myöntämiseen johdonmukaisuutta pk-yritysten ja yhteisöllisesti tuotettujen avoimen lähdekoodin ohjelmistoprojektien yhtäläisten toimintamahdollisuuksien turvaamiseksi.

4. Tasa-arvo ja turvallisuus

Lisää demokratiaa

Vasemmistoliitto on kansanvallan puolue. Ihmisten tulee voida vaikuttaa asioihinsa kaikilla yhteiskunnan tasoilla. Lähidemokratia on Suomessa karannut kuntayhtymiin, osakeyhtiöihin, liian suuriin kuntiin ja erilaisiin monimutkaisiin tilaaja-tuottaja -malleihin.

Vasemmistoliitto edellyttää kuntahallinnon remonttia, jonka lähtökohtana on hallinnon selkiyttäminen, asukkaiden osallistumismahdollisuuksien lisääminen sekä palvelujen turvaaminen. Vasemmistoliitto haluaa luoda luonnollisiin palvelu- ja työssäkäyntialueisiin perustuvan hallinnon. Hallinnon on tuettava lähipalvelujen tarkoituksenmukaista tuottamista.

Euroopan unionin uskottavuus ja hyväksyttävyyys edellyttävät Suomelta rohkeaa toimintaa. Komission valtaa pitää riisua parlamentin hyväksi ja selkeyttää unionin sekä jäsenmaiden toimivaltuuksia. Unionista pitää luoda ihmisiä ja demokratiaa puolustava elin, sen sijaan, että se estää valtioita harjoittamasta sosiaalisesti ja ekologisesti kestävämpää politiikkaa kilpailua edistääkseen.

- Kuntalaisten päätösvaltaa on lisättävä ottamalla käyttöön sitovat kansanäänestykset sekä valtiollinen kansalaisaloite.
- Demokraattisille päätöksentekojärjestelmille kuuluvaa kunnallista päätösvaltaa ei saa piilottaa osakeyhtiöihin.
- Kaiken poliittisen rahoituksen tulee olla läpinäkyvää.

Ihmisoikeudet etusijalle

Ihmisoikeudet on saatava kuntoon koko maailmassa. Kauppasuhteet eivät saa ajaa ihmisoikeuksien kunnioittamisen yli. Suomen ja Euroopan unionin tulee johdonmukaisesti vaatia kaikilta ihmisoikeuksien noudattamista.

Jokaisella tulee olla oikeus haluamaansa sukupuolen ja seksuaalisuuden toteuttamiseen. Käsitys kahdesta toisilleen vastakkaisesta sukupuolesta ja heteroseksuaalisuuden ensisijaisuudesta pitää yllä sukupuolien ja seksuaalisuuksien välistä hierarkiaa ja kohtelee väkivaltaisesti niitä, jotka eivät

sovi tähän käsitykseen. On luotava tilaa moninaisuudelle ja kunnioitettava jokaisen seksuaalista ja sukupuolista itsemääräämisoikeutta.

- Ammattiyhdistysliikkeen mahdollisuudet toimia inhimillisen työelämän eteen pitää varmistaa kansainvälisin sopimuksin.
- Lasten sukuelinten silpominen on tuomittavaa ja siihen liittyvää valistusta on lisättävä.
- Suomen on toimittava aktiivisesti ihmiskaupan ja prostituution kitkemiseksi sekä ihmiskaupan uhrien ja prostituoitujen auttamiseksi.
- On taattava oikeus ehkäisyyn ja monipuoliseen tietoon seksuaaliterveydestä.
- Oikeus turvalliseen ja ainoastaan naisen omasta tahdosta riippuvaan aborttiin on taattava pikaisesti Euroopan unionin alueella.
- Sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen oikeuksia on parannettava ja kielto sukupuolivähemmistöjen syrjinnästä on otettava selkeästi tasa-arvolakiin.
- Sukupuolten moninaisuus on tunnustettava virallisesti ottamalla käyttöön "muu" -sukupuolikategoria.
- On säädettävä sukupuolineutraali avioliittolaki.
- Adoptio-oikeutta ja oheishuoltajuuden myöntämisperusteita on laajennettava.
- Naispareille ja itsellisille naisille on turvattava tasa-arvoinen oikeus hedelmöityshoitoihin.
- Valtion ja kuntien on laadittava lähisuhdeväkivallan vastaiset toimintaohjelmat. Lähisuhdeväkivaltaa ei saa sovitella, sillä sovittelu on osoittautunut vahingolliseksi väkivaltarikosten uhreille.
- Kaikki seksuaalirikokset on asetettava virallisen syytteen alaisiksi. Raiskauksen rangaistuskäytäntöä on muutettava siten, että raiskauksen tunnusmerkiksi riittää suostumuksen puute.
- Jokaisella väkivallan uhrilla tai sen uhan alla olevalla henkilöllä tulee olla subjektiivinen oikeus maksuttomaan turvakotipaikkaan.
- Syrjintä sukupuoli-identiteetin, sukupuolen ilmaisun tai sukupuolen korjauksen vuoksi on selkeästi kiellettävä ja sanktioitava tasa-arvolaisissa.
- Niin uusien kuin vanhojen kielivähemmistöjen oikeus omaan kieleensä on huomioitava koulutuksessa ja palvelutuotannossa. Ruotsinkieliset palvelut eivät saa heiketä kuntaliitoksissa tai muissa rakennemuutoksissa.

Hyvinvointia koko maahan

Aluepolitiikan perinteinen tavoite on ollut säilyttää koko maa asuttuna, turvata elinmahdollisuudet maan kaikilla alueilla ja tasata alueellisia eroja toimeentulon, julkisten palvelujen ja hyvinvoinnin edistämiseksi. Kaupunkikeskukset tarvitsevat ympärilleen vahvan ja elinvoimaisen maaseudun, yhteistyö tukee alueen elinkeinotoimintaa ja vahvistaa osaamista alueella.

Yhteiskunnassa vahvistunut markkinavetoinen ajattelu on jo itsessään ristiriidassa aluepolitiikan kanssa. Aluepolitiikka on käytännössä myös markkinoiden ohjailua, mikä on innokkaimmille markkinavetoisuuden kannattajille ideologisesti vastenmielistä.

Elinkeinoelämän voimakas keskittyminen ja rakennemuutos ovat aiheuttaneet erityisesti maaseudulle mutta viime vuosina myös pienemmille kaupungeille suuria ongelmia. Maatilojen määrä on vähentynyt voimakkaasti ja teollisuus on siirtynyt ulkomaille ja keskittynyt kotimaassa. Suomessa on nähtävä Barentsin alueen kasvava merkitys ja tuettava Pohjois-Suomen toimijoiden yhteistyötä Barentsin alueen kanssa.

Suurten haasteiden edessä olevaa aluepolitiikkaa tulee ajanmukaistaa ja vahvistaa. Maan tasapainoisen kehittämisen pitää olla koko yhteiskunnan tavoite. Avainasemassa ovat elinkeinopolitiikka ja työmahdollisuudet, koulutus, yritysten toimintaedellytykset sekä riittävät julkiset palvelut.

Kunnolliset julkiset palvelut ovat niin kansalaisten kuin yritystenkin etu, koska ilman laadukkaita julkisia palveluita alueiden elinvoimaisuutta ei voida turvata. Valtion tulee kohdentaa tukensa alueiden keskeisiin osaamisvahvuuksiin ja alueen luonnonvarojen hyödyntämiseen ekologisesti kestäväällä tavalla.

- Toimiva infrastruktuuri, kuten rataverkot, tiet ja tietoliikenneyhteydet on turvattava maanlaajuisesti. Se on tärkein edellytys myös elinkeinotoiminnalle.
- Koko maassa on oltava kunnolliset opiskelumahdollisuudet. Yliopistojen, yliopistokeskusten sekä ammattikorkeakoulujen tasa-arvoinen kehittäminen on avainasemassa myös aluekehityksen kannalta.
- Kuntien ja maakuntien on harjoitettava aktiivista elinkeinopolitiikkaa lisätäkseen yritystoimintaa alueellaan. Alueiden kehitystä ei saa jättää yksin markkinoiden varaan.
- Valtionyhtiöitä tulee käyttää osana alueiden kehittämisspolitiikkaa.

Vastuullista turvallisuuspolitiikkaa

Vasemmistoliiton turvallisuuspoliittisen ajattelun peruslähtökohtana on inhimillisen turvallisuuden käsite, joka lähtee ihmisten eikä valtioiden turvallisuuden tarpeista. Ihminen kokee olonsa turvalliseksi, kun voi luottaa saavansa tarvittavia hoiva- ja muita palveluita, riittävän toimeentulon, sekä elää turvallisessa ympäristössä vailla pelkoa ympäristökatastrofeista.

Kriisien hallintaa on arvioitava konfliktialueen ihmisten tilanteen näkökulmasta. Sotilaallisen kriisinhallinnan nimenomaisena tehtävänä on vain suojella siviilejä poikkeuksellisissa akuuteissa tilanteissa. Ensisijaista on konfliktien poliittinen sovittelu ja siviilikriisinhallinnan muotojen kehittäminen. Inhimillisesti ja taloudellisesti edullisinta on konfliktien ennalta ehkäiseminen ja muuntaminen demokratian menetelmin soviteltaviksi.

Vasemmistoliitto edellyttää Suomelta aloitteellisuutta ydinaseidenriisunnassa sekä itsenäisenä kansainvälisen yhteisön jäsenenä että yhteistyössä toisten EU-maiden kanssa.

Maailmassa tarvitaan jatkossakin sotilaallisesti liittoutumattomia rauharakentajia, jotka eivät toimi minkään suurvallan politiikan takuumiehinä. Suomelle tällainen rooli on luonteva, ja sitä on vahvistettava.

Vasemmistoliitto tutkii nykyisen maanpuolustusjärjestelmän korvaavia malleja, jotka ottavat huomioon uhkakuvien muutoksen, turvaavat itsenäisen puolustuksen, säästävät inhimillisiä voimavaroja, yhdistävät vapaaehtoisuuden ja uskottavan puolustuskyvyn, ovat sukupuolineutraaleja, poistavat aseistakieltäytymisen ongelman, ja joiden ensisijaisena tehtävänä on kotimaan puolustaminen. Edellä mainittujen rinnalla, mutta luonteeltaan itsenäisinä, tutkitaan erilaisiin siviilikriiseihin varautumisen malleja.

- Suomen tulee edelleenkin osallistua YK:n suojeluvastuun mukaisiin rauhanturvaamistehtäviin.
- Siviilikriisinhallinnan voimavaroja on lisättävä siirtämällä niitä sotilaallisesta kriisinhallinnasta siviilipuolelle.
- Siviilikriisinhallinnassa on panostettava kansalaisyhteiskunnan elvyttämiseen ja sukupuolisen tasa-arvon tukemiseen.
- Ydinaseidenriisunta on nostettava Suomen EU-politiikan tavoitteeksi ja siihen on sisällytettävä myös taktisten ydinaseiden riisunta.
- Suomen tulee allekirjoittaa sekä henkilömiinat että rypäleaset kieltävä sopimus viipymättä.
- Suomen tulee lopettaa asevientitai maihin, jotka rikkovat ihmisoikeuksia, käyvät sotaa tai ovat konfliktialueita. Suomen pitää edistää mahdollisemman tiukkaa kansainvälistä asekauppasopimusta, jolla asekaupalle saadaan myös kansainväliset pelisäännöt.
- Suomen on allekirjoitettava tavanomaisten aseiden rajoittamista tarkoittava TAE -sopimus.
- Suomen sotilaallinen liittoutumattomuus on rauhaa ja vakautta edistävä turvallisuuspoliittinen ratkaisu, joka sulkee pois jäsenyyden Natossa.
- Puolustusvoimien määrärahoja on pienennettävä.

Siirtolaisuuspolitiikka uudistettava

Vasemmistoliiton siirtolaisuuspoliittiset linjaukset rakentuvat kansainvälisillä sopimuksilla vahvistettuihin ihmisoikeuksiin, yksilön vapauteen, tasa-arvoon ja Suomen perustuslain takaamiin oikeuksiin.

Suljetut kansallisvaltiot ovat vähentyneet ja useat ihmiset voivat niin halutessaan muuttaa maasta toiseen. Valinnanmahdollisuus koskee kuitenkin lähinnä rikkaita ja koulutettuja ihmisiä. Tiukka rajavartiointi ja maahanmuuttajien luokittelu ovat johtaneet oikeudettoman työvoimareservin syntyyn ympäri Eurooppaa.

Halvan ja joustavan työvoiman tarpeessa olevat työnantajat käyttävät hyväkseen paperittomien ja vuokratyöntekijöiden olematonta oikeudellista suojaa. Eurooppaan on syntynyt oikeudettomien työtätekevien luokka, jolla ei ole mahdollisuuksia minimivaatimukset täyttäviin työsuhteisiin tai -palkkaan. Tämä johtaa kaikkien työntekijöiden neuvottelutilanteen heikkenemiseen.

Osa maahanmuutosta on myös vastentahtoista, kun ihmiset pakenevat sotia, vainoa tai nälkää. Kansainvälisen yhteisön pitää puuttua nykyistä tehokkaammin näihin syihin, mutta samalla kantaa vastuunsa pakenemaan joutuvien ihmisten auttamisesta.

Suomeen eri syistä muuttaneet ihmiset tarvitsevat alkuvaiheessa nykyistä parempia erityispalveluita päästäkseen osaksi yhteiskuntaa. Suomeen muuttaneet on otettava yhteiskunnan täysivaltaisiksi jäseniksi, yhdenvertaisin oikeuksin ja velvollisuuksin. Epävarma toimeentulo sekä asumisen ja liikkumisen kalleus koskettavat Suomessa asuvia etnisestä taustasta ja oleskelulupa-asemasta riippumatta.

- Kaikille Suomessa oleskeleville on taattava oikeus peruspalveluihin
- Suomen tulee ottaa johtava asema EU:ssa romanien ja muiden syrjittyjen vähemmistöjen oikeuksien puolustamisessa.
- Työelämän pelisääntöjen tulee olla samat kaikille, työolojen ja palkkojen polkeminen maahanmuuttajia hyväksikäyttämällä tulee laittaa kuriin tilaajavastuulakia vahvistamalla sekä sanktioita ja valvontaa tiukentamalla.
- Työluvan saamista on helpotettava ja pysyvämmiin maassa oleskeleville on myönnettävä työnteko- ja opiskeluoikeus. Työnteko on sallittava riippumatta oleskeluluvan tyypistä.
- EU- ja ETA-maiden ulkopuolelta tulevien opiskelijoiden asemaa on parannettava
- Ulkomaalaisten säilöönotto on lopetettava ja maahanmuuttoviraston mielivaltaiset käännytys- ja oleskelulupapäätökset on saatava kuriin.
- Kotouttamissuunnitelman on oltava lakisääteinen oikeus kaikille maahanmuuttajille.
- On estettävä maahanmuuttajien joutuminen moniperusteisen syrjimisen kohteeksi sekä suunnattava erityistoimenpiteitä maahanmuuttajien työllisyyden edistämiseen.
- Kielen opetusta on lisättävä ja opetus on turvattava kaikilla koulutustasoilla.
- Eri maissa suoritettujen tutkintojen vastaavuuden hyväksymistä on helpotettava.
- Maahanmuuttopolitiikkaan liittyvien päätösten vaikutusten arviointi ja toimenpiteiden seuranta on tehtävä myös sukupuolinäkökulmasta.
- Maahanmuuttajajärjestöjen roolia kotoutumisessa tulee vahvistaa järjestöille myönnettävän "kotouttaja-statuksen" avulla.
- Maahanmuuttajavanhusten ja muiden erityishuomiota tarvitsevien maahanmuuttajien tarpeet on otettava huomioon palvelutuotannossa. Ihmiskaupan tunnistusjärjestelmää, tutkintaa ja syytteenpanoa on tehostettava.
- Ihmiskaupan uhriksi joutumisen pitää olla peruste turvapaikan saamiseen.
- Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä on erotettava ihmiskauppaan liittyvien rikosten tutkintajärjestelmästä.

Hyväksyessään tämän ohjelman puoluekokous velvoittaa puoluehallitusta valmistelemaan lähi- ja suoraa demokratiaa luovan hallintomallin. Puoluekokous velvoittaa myös laatimaan aineiston perustulosta ja perusturvasta syksyn 2010 aikana. Puoluekokous haluaa myös, että ennen vaaleja valmistellaan kestävä kehityksen mukainen teollisuuspoliittinen ohjelma.